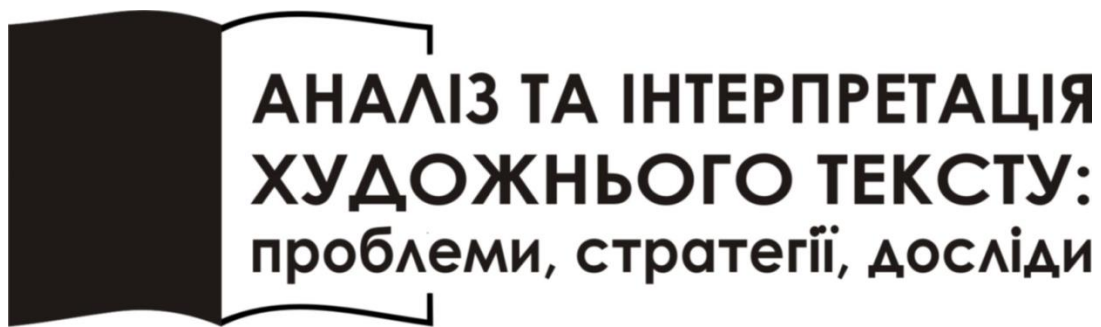

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ТЕОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ

**IV Міжнародна наукова конференція
(Київ, 15–16 вересня 2022 р.)**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

КИЇВ 2022

УДК 82(091)+81`42
ББК 83.3

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ДРУКУ:
*Науково-методичною радою
факультету іноземної філології
НПУ ім. М. Драгоманова
(протокол № 2 від «26» листопада 2022 р.)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ЗЕРНЕЦЬКА А.А. – доктор філологічних наук, професор
КОРНІЄНКО О.О. – доктор філологічних наук, професор
ПАХАРЄВА Т.А. – доктор філологічних наук, професор
КОСТЮК О.М. – кандидат філологічних наук, доцент
ШУБЕРТ Г.М. – кандидат філологічних наук, доцент

ISBN

IV Міжнародна наукова конференція «Аналіз та інтерпретація художнього тексту: проблеми, стратегії, дослідження» (Київ, 15-16 вересня 2022 р.). Тези доповідей / Уклад. Т. А. Пахарєва, ред. та підгот. до друку О. М. Костюк, Г. М. Шуберт. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. – 55 с.

Видання присвячено проблематиці катастрофи і тим художнім стратегіям, які напрацьовані в літературах різних епох і країн як естетичні реакції на катастрофічний досвід. У тезах охоплено матеріал від архаїчних епосів і міфології до сучасної літератури, яка є відгуком на війну, що триває в Україні, а методологічні підходи авторів тез демонструють амплітуду від теоретичної рефлексії над самим поняттям «катастрофа» до первинної тематично-образної систематизації новітнього літературного матеріалу, який ще не піддавався науковому осмисленню.

© Автори тез

використовує чеховський прийом створення лаконічного тексту, у якому кожне слово наповнене багатозначною семантикою, розкривши яку, розуміємо складність простоти.

У чеховському оповіданні «Петров день» свято полювання перетворюється на скандал. За А. Чеховим, мисливство зводиться до вбивства пташок, знущання людини над природою і повної відсутності ознак мисливської пристрасті. Прикметною особливістю драматизації мотиву є опис поведінки персонажів на полюванні. Герої, які відрізняються один від одного віком, соціальним становищем, схожі за манерою неввічливого спілкування. Мотив знищення тварин і пташок поглиблює драматичний зміст мотиву полювання. Разом з тим проявляється авторське неприйняття насильства, яке виявляється через стихію гумору.

Наповнити художню форму невеликого оповідання епічним змістом, який набуває особливої драматичної напруги, дозволяє М. Йогансену, зокрема, визначена епіграфом апеляція до А. Чехова. У новелі «Ситтутунга» остаточно формується семантичне поле концепту полювання/нищення, започатковане письменником у його експериментальному творі «Подорож ученого доктора Леонардо та його майбутньої коханки прекрасної Альчести у Слобожанську Швейцарію» (1929), де вбивство зайця у степу призводить до вбивства людини.

Вишницька Ю. В.
(Київ)

ОБРАЗ ТОКСИЧНОЇ РАШІ У ВІРШАХ ОЛЬГИ СЛОНЬОВСЬКОЇ

У поезіях Ольги Слоньовської, написаних від початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, й тих, що ввійшли до нової збірки “У камуфляжі та бронжилеті”, моделюється міфосценарій кінця, а образ “Росії-Раші” постає полісеміотичним конструктом — як топос, локус, хронотоп.

Топос “Раша” має географічні, ландшафтні, архітектурно-топографічні означники.

Ключовим ландшафтом “Раші” є болото. “Московитське болото” продукує “тидь”: хтонічних істот і патогенні стани: “Клопи. Блощиці. П'яний гар” (однойменний вірш). У такому токсичному топосі відсутні нормальні локуси: “Ні саду, ні ставка, ні плота”, замість них — семантично обмалілі, збіднілі “Скамейка. Водка. Сенавал. / І балалайка з трьох стропил”. Ці локуси є ціннісними орієнтирами мешканців “московитського болота”, така траєкторія руху організмів болота — від

лавки до сіновалу і такий “культурно-мистецький” комплект — “водка” й триструнна балалайка — чітко означають наслідок сценарію кінця:

Але піде Москва під землю.

Расея скришиться на мак.

І буде, як після Содому, —

Така космічна тиш і гладь.

Болото має всі патогенні маркери хтонічного часопростору: безмір, безлік смертоносною саранчі, блощиць, тхорів; потойбічний колоратив (“чорна хмара сарани”); мешканці болота — “канібали-гомофаги”, “п'яна москальня”. Час у цьому поганому хронотопі вимірюється здрібнілими роками (“весь вік з блощицями - до трун”), а простір звужено до розмірів брудної нори, ями, барлогу, мокви. У цивілізаційному вимірі, на генеалогічному дереві гомофаги мокшанського болота — “апендикс людства, всохла віть” (вірші “Було пришестя. Є нашестя...”, “Нам вистачає вашого смороду!”). Смердючий часопростір болота експлікує міфосценарій кінця через міфологеми-ізоморфи хаосу: “прірва, безодня, урва”. Кінець матеріалізується катастрофою виключення “раші” з цивілізації:

Війна в тебе як тренажер?

Дика, голодна, вбога,

Пам'ятай, що тебе нема уже:

Ти з цивілізації викреслена Господом Богом!

Змалілість Росії-болота метафорично овиявнюється саркастичним образом “потворного алігатора”, “дохлого динозавра”, що отруює все навколо.

Токсичність “раші” підсилюється мотивами тотальної брехні й крадіяства (“в раші все тепер, як в Спарті: / Нічого власного й свого”, “Її підполковник в трусах ЗСУ / Й шкарпетках цього ж маркування!”); мотивом неповноти, нестачі, відсутності, половинчастості: Путін-”цар”, “монарх” як “недомірок”, “недогарок”, “недотруп” , “напівтруп живий” (вірші “Цей дохлий динозавр - Росія...”, “А що іще? Новини без новин”, “У горі Росія: траурний сум”).

Токсичність болотяного хронотопу експліковано метонімічним образом смердючої, оскаженілої “раші”- “ката”:

Ти не п'яна — ти путінута!

Гола, боса і навіжЕна,

По чуже простягаєш руки?

Марш до буди, суко скажена!

Марш до буди, скажена суко! (“Наше небо відкрите, кате”),

а також образом “діда Путіна” - “вурдалаки”, “павутичника отрутного”, який “щось рохкає”, “щось булькає” (вірші “Остаточно й неперебутньо...”, “Росіяни! Пристрельте Путіна...”), “смердить мертвотно” (вірш “Нам вистачає вашого смороду!”).

Токсичною для токсичної Росії є кров закатованих, вбитих, змучених українців:

Ти токсична, як ковід, і смерть кругом сієш,
Та від крові нашої здохнеш —
Наша кров для тебе отруйна, Росіє!

Ключовим міфемним репрезентантом міфологічного сценарію кінця є біблійний есхатологічний образ Содому, знищеного Богом за гріхи. Мотив занурення Московії під землю (який експлікується в топонімі Гоморра) й розпаду (“скришиться”) сакралізовано українською етноміфологемою маку, одним зі значень якого є берегова функція від нечистої сили, що водиться, зокрема, у болоті.

Одна з іпостасей “Раші-Федерації” — “Федора”. Казковий хепіендовий прецедентний текст Чуковського обертається в Ольги Слоньовської на хорорівський нон-фікшн (вірш “Що, Федоро — чи пак, федераціє?”). “Федерація-Федора” - образ Чуковської Федори, що не пройшла ініціацію - випробування втратами, самотністю тощо. Деградація “Федерації-Федори” — не лише через її “прострацію”, але й через токсичну “стабільність” її психоемоційного і фізичного станів: “небога”, “алкоголічка безпробудна”, “ледацюга перфектна” безупинно перегляє “політичне порно”. Федорин кінець пророковано її кровожерливістю — “чаєпітієм” з кров’ю. Після такого чаювання —

Не відмолишся, не відхрестишся,
Хоча лоб розбий об долівку!
Не відродишся, не віднерестишся.
Все, кранти тобі. Пий горілку!

Міфосценарій кінця розгортається через міфологемні репрезентанти буддійського сюжету про самсаровий колообіг — нескінченний цикл страждань через народження, смерть, переродження. Специфіка такої реінкарнації злочинної Росії — у невпинному переродженні її на потвор. Колесо Сансари постійно оживляє Росію в патогенному образі отруйних комах, змії гюрзи, - і в патогенних станах смороду, “страху і жаху, і трему” (вірш “Усі безсмертні, крім злочинців”).

У віршах Ольги Слоньовської міфосценарій кінця моделюється за таким алгоритмом:

локус \cap темпораль \cap синергійний / синестезійний образ \cap артефактні образи \cap образи-атрибути \cap мешканці локусу \cap причини покарання перетинаються й міфологемно / міфемно репрезентуються \sum “Болотом”, “Аїдом”, “Содомом і Гоморрою” й експлікуються в “брудних”, токсичних локусах, топосі й хронотопі: нора, яма, барліг, моква, труна,

у синергійному образі смердючого болота, “чорній саранчі”,

в образах-атрибутах національно-рашівського штибу — “скамейка, водка, сеновал, бігуді, балалайка”;

артефактні образи тхорів, свиней, собак, блощиць, “потворного алігатора”, “дохлого динозавра”, “сук”, клопів експлікують нашестя хтонічних істот;

мешканці цього локусу — “Люськи, Машки, Аньки, Ваньки-встаньки”, “дід Путін”, “чорна напасть з одних гопників”, “канібали-гомофаги”, “п'яна москальня”, орки, “вічні курви”;

причини кінця — отрута-“їдь”, гниття, смердіння, мерзіння, тління, омертвіння.

Так тексти вимальовують образ токсичної “росії”, що відтворює міфологічний сценарій кінця.

Гончарова Ж. М.
(Харків)

МОВНІ ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ МОТИВІВ У ВІРШАХ БОРИСА ЧИЧИБАБІНА «КОНЧУСЬ, ОСТАНУСЬ ЖИВ ЛИ...» І «СНИМИ С МЕНЯ УСТАЛОСТЬ, МАТЕРЬ СМЕРТЬ»

Творчість видатного поета другої половини ХХ століття Б. О. Чичибабіна давно привертає увагу як літературознавців, так і лінгвістів. Слід назвати таких дослідників, як М. І. Богославський, С. М. Буніна, Б. Ф. Єгоров, М. А. Зуєнко, А. Г. Козлова, І. Я. Лосієвський, К. В. Нестеренко, Л. Г. Фрізман. У той же час далеко не всі аспекти лірики поета вивчені рівною мірою, і ціла низка проблем, особливо на рівні дослідження мови поета, все ще залишаються не висвітленими.

Ми проаналізуємо відомі твори поета, вірші «Кончусь, останусь жив ли...» і «Сними с меня усталость, мать Смерть...», написані в період тяжких життєвих випробувань, розпачу, болю та невтішного жалю, у яких переживання кризової ситуації співвідноситься з певним мотивом (мотив арешту, мотив втоми) та проявляється на граматичному рівні, лексичному, фонетичному, а також на рівні інтертекстуальних зв'язків.

ЗМІСТ

<i>Алешка Т. В. (Минск)</i> «БОЛЬ ЗАШЫВАЕ МНЕ РОТ НАЖЫВУЮ»: ХУДОЖЕСТВЕННЫЕ НАРРАТИВЫ КАТАСТРОФЫ В БЕЛАРУСКОЙ ПОЭЗИИ 2020-х гг.	3
<i>Андрейчикова О. А. (Одеса)</i> РУБІЖ ТА КАТАСТРОФА В СУЧАСНИХ АНТИУТОПІЯХ (К. ІШГУРО, Я. МЕЛЬНИК)	4
<i>Астахова А. А. (Київ)</i> ЕСХАТОЛОГІЧНА КАТАСТРОФА В МІФАХ ТА ЕПОСАХ НАРОДІВ СВІТУ...	6
<i>Борбунюк В. О. (Харків)</i> «МАНЖЕ УБИЛ ЖАВОРОНКА»: ДРАМА НА ПОЛЮВАННІ У НОВЕЛІ М. ЙОГАНСЕНА «СИТТУТУНГА»	10
<i>Вишницька Ю. В. (Київ)</i> ОБРАЗ ТОКСИЧНОЇ РАШИ У ВІРШАХ ОЛЬГИ СЛОНЬОВСЬКОЇ	11
<i>Гончарова Ж. М. (Харків)</i> МОВНІ ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ МОТИВІВ У ВІРШАХ БОРИСА ЧИЧИБАБІНА «КОНЧУСЬ, ОСТАНУСЬ ЖИВ ЛИ...» І «СНИМИ С МЕНЯ УСТАЛОСТЬ, МАТЕРЬ СМЕРТЬ»	14
<i>Гулевич Е. В. (Гродно)</i> ТРАВМА КАК ПРИВЫКАНИЕ К НОВОЙ КАТАСТРОФИЧЕСКОЙ РЕАЛЬНОСТИ В РОМАНЕ «БРИСБЕН» Е. ВОДОЛАЗКИНА	16
<i>Довгань О. В. (Київ)</i> ЗАСТОСУВАННЯ ТЕОРІЇ НЕЧІТКИХ МНОЖИН В ПРОЦЕСІ АНАЛІЗУ СЕМАНТИКИ ТЕКСТУ В КОНТЕКСТІ ОПЕРУВАННЯ З НЕВИЗНАЧЕНОСТЯМИ	17
<i>Иванова Л. П. (Киев)</i> ТОПОНИМЫ – СИМВОЛЫ КАТАСТРОФЫ	19
<i>Кондакова Д. Ю. (Київ)</i> СЮЖЕТИ КАТАСТРОФИ В МИСТЕЦТВІ РОМАНТИЗМУ: ЖИВОПИС І ЛІТЕРАТУРА	20
<i>Костюк О. М. (Київ)</i> ХУДОЖНІ ПРОЄКЦІЇ ТРАГІЧНОГО ДОСВІДУ ГОЛОКОСТУ У РОМАНІ КАРЛІ ФРІДМАН «ДВІ ВАЛІЗИ СПОГАДІВ».....	21
<i>Куцос О. І. (Одеса)</i> МОДЕЛЬ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ В МОВНІЙ СВІДОМОСТІ: НА МАТЕРІАЛІ АСОЦІАТИВНИХ СЛОВНИКІВ	24

<i>Мартинець А. М. (Івано-Франківськ)</i> ПСИХОЛОГІЗМ СУЧАСНОЇ МЕРЕЖИВОЇ ПОЕЗІЇ ПРО ВІЙНУ	26
<i>Mikkonen, Kai (Helsinki)</i> CATASTROPHE INANTIGONE (IN JEAN ANOUILH'S ADAPTATION)	29
<i>Никитская Е. И. (Київ)</i> ОБРАЗЫ И МОТИВЫ ШУМЕРО-АККАДСКОЙ МИФОЛОГИИ В «ПОЭМЕ НАЧАЛА» Н. ГУМИЛЕВА	30
<i>Односум Н. В. (Київ)</i> МЕХАНИЗИРОВАННЫЙ КОСМОС И КАТАСТРОФА В РОМАНЕ Б. Л. ПАСТЕРНАКА «ДОКТОР ЖИВАГО»	32
<i>Пахарєва Т. А. (Київ)</i> ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОЇ МОВИ КАТАСТРОФИ У ФІЛЬМІ А. ГАНСА «Я ЗВИНУВАЧУЮ!»	34
<i>Рибалкін В. С. (Київ)</i> УКРАЇНСЬКІ ПЕРЕКЛАДИ КОРАНУ	36
<i>Сахарова О. В. (Київ)</i> ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ПЕРЕЖИВАННЯ КАТАСТРОФИ ПЕРСОНАЖЕМ ДРАМАТУРГІЇ (НА МАТЕРІАЛІ П'ЄС УКРАЇНСЬКИХ ДРАМАТУРГІВ ХХІ СТОЛІТТЯ)	39
<i>Скубачевская Л. А. (Харьков)</i> КРОВАВЫЕ СНЫ ГЕРОЕВ А. И. КУПРИНА	40
<i>Чередник Т. П. (Чернігів)</i> КАТАСТРОФА ЯК СТАН ДУШІ В КАЗКОВОМУ СВІТІ ТУВЕ ЯНССОН (ЗА КАЗКОЮ «ЧЕПУРУЛЯ, КОТРА ВІРИЛА В КАТАСТРОФИ»)	41
<i>Шестакова Э. Г. (Донецк)</i> ЦИНИЗМ ЦИНИЧНОЇ ЛЮБВИ, ИЛИ МОЖНО ЛИ ВЕРИТЬ НА СЛОВО ГЕРОЯМ РОМАНА АНАТОЛИЯ МАРИЕНГОФА «ЦИНИКИ»	45
<i>Шеховцова Т. А. (Харьков)</i> МЕМОТО МОРЕ, ИЛИ МОРСКОЙ АПОКАЛИПСИС АНАТОЛИЯ ГАВРИЛОВА	47
<i>Шуберт Г. М. (Київ)</i> СЮЖЕТОУТВОРЮЮЧІ ОБРАЗИ ВОДИ ТА ЗБРОЇ В РОМАНІ Е. ГЕМІНГВЕЯ «ПРОЩАВАЙ, ЗБРОЄ!»	49
<i>Юдін О. А. (Київ)</i> ДЕЯКІ МІРКУВАННЯ ПРО ІСТОРІЮ СЛОВА «КАТАСТРОФА» ТА ПРО ІСТОРІЮ І КАТАСТРОФУ	51